

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2007
V. volební období

155

Návrh

poslanců Waltera Bartoše a Ivana Ohlídala

na vydání

zákona, kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů

Zákon

ze dne2007,

kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění zákona č. 41/2004 Sb., zákona č. 215/2004 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 227/2006 Sb. a zákona č. 81/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 4 odstavec 5 včetně poznámky pod čarou zní:

„(5) Institucionální podpora je poskytována na část mezinárodní spolupráce České republiky ve výzkumu a vývoji, v rámci které jsou na základě mezinárodních smluv ministerstvem nebo příslušným poskytovatelem³⁾ hrazeny

- a) poplatky za účast České republiky v mezinárodních programech výzkumu a vývoje,
- b) poplatky za členství v mezinárodních organizacích výzkumu a vývoje, nebo
- c) finanční podíly z prostředků České republiky na podporu projektů mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji, pokud je tento finanční podíl možno hradit z veřejných prostředků, formou dotace právníkům nebo fyzickým osobám nebo zvýšením výdajů organizačních složek na řešení projektu.

³⁾ Například zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.“

2. V § 4 odst. 7 se slova „včetně způsobu hrazení poplatků za účast České republiky v mezinárodních programech výzkumu a vývoje a poplatků za členství v mezinárodních organizacích“ zrušují.

3. V § 7 se za odstavec 4 vkládá nový odstavec 5, který zní:

„(5) Institucionální podpora na mezinárodní spolupráci podle § 4 odst. 5 písm. c) je poskytována na základě žádosti, kterou předloží poskytovateli uchazeč, vybraný v souladu s pravidly příslušného programu mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji. Na zveřejnění náležitostí žádosti se § 27 odst. 1 vztahuje přiměřeně.“

Dosavadní odstavec 5 se označuje jako odstavec 6.

4. V § 39 se slova „§ 7 odst. 4 a 5“ nahrazují slovy „§ 7 odst. 4 a 6“.

Čl. II
Přechodné ustanovení

Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů, ve znění tohoto zákona se poprvé použije pro institucionální podporu zahájenou a probíhající od 1. ledna 2007.

Čl. III
Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

D ů v o d o v á z p r á v a

Obecná část

Úvod

Cílem předloženého návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů, je usnadnit mezinárodní spolupráci ve výzkumu a vývoji. Současná právní úprava dovoluje použít institucionální prostředky v oblasti mezinárodní spolupráce pouze na úhradu poplatků za účast České republiky v mezinárodních programech nebo na úhradu poplatků za členství České republiky v mezinárodních organizacích.

Tím, že stávající znění zákona omezuje použití institucionální podpory pouze na úhradu poplatků, výrazně omezuje možnosti českých institucí zabývajících se výzkumem v účasti v některých mezinárodních výzkumných aktivitách. Pokud nejsou plně hrazeny náklady projektu výzkumu a vývoje ze zahraničního zdroje a podmínkou účasti je podílové financování, mají tyto instituce problémy, neboť zpravidla nejsou schopné uhradit požadovaný podíl ze svého rozpočtu. Platná právní úprava prakticky neumožňuje využít k tomuto účelu veřejné prostředky, a to ani tehdy, připouští-li použití veřejných prostředků členské země pravidla daného mezinárodního programu.

To má nepříznivý vliv na získávání finančních prostředků zejména z fondů Evropské unie, a to jak z Rámcových programů EU na podporu výzkumu a rozvoje technologií, tak z dalších zdrojů EU zaměřených na výzkum a vývoj, neboť např. v 7. rámcovém programu nebo v operačních programech zaměřených na výzkum a vývoj bude požadována finanční spoluúčast členské země. Bez navržené změny se Česká republika nebude moci těchto aktivit účastnit.

Účelem navržené změny je tedy umožnit použití veřejných prostředků pro úhradu českého podílu na nákladech mezinárodních projektů tam, kde takový postup připouští pravidla daného mezinárodního programu, a nikoliv nahrazovat neveřejné prostředky veřejnými a tím snižovat finanční spoluúčast soukromého sektoru na financování výzkumu a vývoje.

Pro informaci se v příloze předkládá také návrh novely prováděcího předpisu k zákonu o podpoře výzkumu a vývoje, který bude navrhovanou novelou dotčen. V případě přijetí novely zákona o podpoře výzkumu a vývoje by měla být návazně provedena novelizace prováděcího předpisu.

Zhodnocení platného právního stavu

Podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje), ve znění pozdějších předpisů, jsou možnosti podpory mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje velmi omezené. Podle § 3 odst. 1 písm. b) bod 1 zákona o podpoře výzkumu a vývoje je sice institucionální podporu možné použít i na podporu mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji realizovanou na základě mezinárodních smluv, ale toto použití je dále omezeno ustanovením § 4 odst. 5 zákona o podpoře výzkumu a vývoje pouze na úhradu podplatků za účast České republiky v mezinárodních programech výzkumu a vývoje nebo na úhradu poplatků za členství v mezinárodních organizacích.

Současná právní úprava nemá žádný vztah v rovném postavení mužů a žen.

Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Platná právní úprava tedy neumožňuje použít institucionální prostředky na výzkum a vývoj z veřejných zdrojů na podporu jiných forem mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji než na úhradu poplatků za účast v mezinárodních programech výzkumu a vývoje nebo poplatků za členství v mezinárodních organizacích. S prohlubující se účastí České republiky v různých mezinárodních aktivitách vyplývajících z členství v Evropské unii se rychle rozšiřuje počet mezinárodních projektů, do kterých by se Česká republika měla zapojit, neboť je to výhodné. Tyto aktivity však vyžadují také finanční spoluúčast České republiky.

Navrhovaná právní úprava nemá žádný dopad na rovné postavení mužů a žen.

Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Česká republika se nebude moci plnohodnotně účastnit 7. rámcového programu na podporu výzkumu a rozvoje technologií, např. budování a provozování velkých evropských infrastrukturních zařízení pro výzkum, kde se vyžaduje finanční podíl členských států.

Je nutné zdůraznit, že cílem navržené změny zákona o podpoře výzkumu a vývoje není umožnit institucím zabývajícím se výzkumem a vývojem nahradit veřejnými prostředky finanční spoluúčast soukromého sektoru. Pokud tedy např. pravidla daného mezinárodního programu požadují finanční spoluúčast soukromého sektoru, např. proto, že jde o průmyslový výzkum nebo o vývoj, není možné použít pro tento účel veřejné prostředky.

Soulad navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky a s mezinárodními smlouvami

Navrhovaná právní úprava je plně v souladu s ústavním pořádkem České republiky i s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána.

Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy

Navrhovaná právní úprava nemá žádný přímý dopad na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, zejména rozpočty krajů a obcí, podnikatelské prostředí, nemá dopady sociální ani na životní prostředí. Podpora mezinárodní spolupráce je již zahrnuta do celkové výše prostředků státního rozpočtu na výzkum a vývoj, včetně střednědobého výhledu.

Dopad na státní rozpočet ČR je skutečně nulový, neboť financování bude vycházet ze stejných principů a bude v rámci celkové částky výdajů, které stanoví vláda na výzkum a vývoj (letošní i příští rok).

Návrh na postup podle § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů:

Předkladatelé navrhují, aby s předloženým návrhem vyslovila Poslanecká sněmovna souhlas již v prvním čtení podle § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů. Důvodem pro tento návrh je nezbytnost navržené právní úpravy v oblasti vědy a výzkumu, kterou by bylo vhodné aplikovat v co možná nejkratším termínu.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K čl. I bod 1 (§ 4 odst. 5)

Stávající rozsah možností mezinárodní spolupráce, na které je možné využít institucionální podporu, byl rozšířen o nové písmeno c). Tím se umožní uhradit z veřejných prostředků také tzv. spoluúčast České republiky v mezinárodních projektech výzkumu a vývoje. Použití je ovšem omezeno pouze na mezinárodní projekty výzkumu a vývoje v programech výzkumu a vývoje, kde podmínkou není spoluúčast soukromého sektoru (např. v projektech průmyslového výzkumu nebo v projektech vývojových). Bez tohoto omezení by mohly být veřejnými prostředky nahrazovány prostředky soukromé. Tím by došlo nejen ke snížení soukromých výdajů na výzkum a vývoj, ale mohlo by se jednat i o nepovolenou veřejnou podporu, která by narušila tržní prostředí.

Význam této úpravy poroste s tím, jak se Česká republika bude stále více zapojovat do evropského výzkumného prostoru. Příkladem z poslední doby jsou například projekty výzkumné infrastruktury v rámci 7. rámcového programu EU, kde je finanční účast členského státu podmínkou účasti v daném projektu, ale není nezbytně nutné, aby tyto prostředky pocházely pouze ze soukromých zdrojů. Přitom pro členský stát je velmi výhodné se takových projektů účastnit, neboť vlastními silami by výzkumnou infrastrukturu na svém území nikdy nevybudoval.

Aby se zamezilo zneužívání navrhovaných ustanovení pro poskytování národních prostředků bez hodnocení předepsaného zákonem o podpoře výzkumu a vývoje a mimo působnost českých právních předpisů, stanovují se § 4 odst. 5 celkem tři podmínky.

- Úprava se týká pouze těch mezinárodních programů výzkumu a vývoje, kterých se Česká republika účastní na základě mezinárodní smlouvy.
- Mezinárodní program je založen na podílovém financování z mezinárodních zdrojů a českých zdrojů.
- Český podíl musí být umožněno hradit z (českých) veřejných prostředků.

Příkladem jsou např. programy 7. rámcového programu nebo Operační program Výzkum a vývoj pro inovace.

U těch programů mezinárodní spolupráce, kde tyto tři podmínky nejsou splněny, navržené ustanovení využít nelze. V takovém případě musí být vyhlášena veřejná soutěž ve výzkumu a vývoji podle zákona o podpoře výzkumu a vývoje, na základě které budou poskytnuty účelové prostředky, a nelze poskytnout institucionální podporu. Jde tedy o případy, kdy účast není založena na mezinárodní smlouvě České republiky nebo na základě provedeného mezinárodního hodnocení nejsou poskytnuty prostředky na řešení projektů z mezinárodních zdrojů nebo program vyžaduje, aby národní prostředky pocházely z nestátních, tj. soukromých, zdrojů. Příkladem takové aktivity je např. program COST v současné době financovaný prostřednictvím rozpočtové kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Jednoznačné určení, že jde o dotaci resp. o zvýšení výdajů organizační složky státu nebo územního samosprávného celku, současně určuje způsob poskytnutí těchto prostředků obdobně jako u ostatních forem podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a případné řízení o jejím odnětí.

Ve stávajícím znění § 4 nebylo toto určení nutné, neboť prostředky na mezinárodní spolupráci byly využívány pouze jako poplatky nebo příspěvky za členství a nebyly poskytovány konkrétním příjemcům formou dotace.

K čl. I bod 2 (§ 4 odst. 7)

Jde o pouhou technickou úpravu, kterou se vypouští část textu, která neodpovídá, resp. příliš zužuje text odstavce 5. Je totiž důležité, aby prováděcí předpis, kterým je nařízení vlády č. 462/2002 Sb., upravil především způsob poskytování prostředků na českou účast v mezinárodních projektech. Konkrétní proceduru úhrady poplatků nelze v tomto zákoně konkrétně upravit, neboť je dána příslušnou mezinárodní dohodou.

K čl. I bod 3 (§ 7 odst. 5)

V navrženém ustanovení se doplňují tři základní podmínky pro poskytnutí institucionální podpory formou dotace na úhradu finančního podílu na podporu projektu mezinárodní spolupráce z veřejných prostředků České republiky. Mezinárodní program, kterého se Česká republika účastní na základě mezinárodní smlouvy, musí obsahovat také pravidla pro hodnocení projektů a jejich návrhů v mezinárodních programech výzkumu. Ta jsou vždy výsledkem jednání zúčastněných států buď v rámci postupů stanovených Evropskou komisí nebo při přípravě dvoustranných (vícestranných) dohod. Proto, pokud se Česká republika účastní daného programu na základě mezinárodní smlouvy, respektuje také jeho pravidla, včetně hodnocení a kontroly, případně i působnosti zúčastněných států. U jednotlivých mezinárodních aktivit se mohou výrazně lišit, a proto je není možné upravit jednotně.

Poskytnutí dotace vyžaduje splnit alespoň minimální požadavky. Podání žádosti s minimálními formálními požadavky (bude stanoveno prováděcím předpisem) je nezbytné, aby poskytovatel mohl o žádosti odpovědně rozhodnout a aby bylo možné užití podpory výzkumu a vývoje kontrolovat a evidovat. Jakmile je nutné vyhlásit veřejnou soutěž ve výzkumu a vývoji na účelové prostředky, nelze toto ustanovení využít, neboť se vztahuje pouze k poskytování institucionální podpory.

K čl. I bod 4 (§ 39)

Vzhledem ke vložení nového odstavce 5 do § 7 je nezbytné provést legislativně technickou úpravu v § 39 (zmocňovací ustanovení), kde je třeba promítnout přeznačení původního odstavce 5 na odstavec 6.

K čl. II

Jedná se o přechodné ustanovení, které zajistí, aby institucionální podpora byla podle tohoto zákona poskytnuta i na projekty, které budou probíhat již od začátku roku 2007.

K čl. III

Nabytí účinnosti se navrhuje „dnem vyhlášení“, neboť je účelné co nejdříve snížit administrativu výzkumu a vývoje v této oblasti a umožnit poskytování podpory výzkumu a vývoje v rámci společně financovaných projektů mezinárodní spolupráce.

V Praze dne 22. února 2007

Walter Bartoš v.r.

Ivan Ohlídál v.r.

Návrh nařízení vlády

ze dne ...200...,

kterým se mění nařízení vlády č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů, ve znění nařízení vlády č. 28/2003 Sb.

Čl. I

Nařízení vlády č. 462/2002 Sb., o institucionální podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o hodnocení výzkumných záměrů, ve znění nařízení vlády č. 28/2003 Sb. se mění takto:

1. V § 1 odstavec 6 zní:

„(6) Úhradu poplatku za účast České republiky v mezinárodním programu výzkumu a vývoje nebo poplatku za členství v mezinárodní organizaci výzkumu a vývoje, provede Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministerstvo") nebo příslušný poskytovatel způsobem stanoveným v dokumentu zakládajícím účast České republiky v příslušném mezinárodním programu výzkumu a vývoje nebo v příslušném dokumentu zakládajícím členství v mezinárodní organizaci výzkumu a vývoje.“

2. V § 1 odstavec 7 zní:

„(7) Institucionální podpora na úhradu podílu České republiky v projektu mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji podle § 4 odst. 5 písm. c) zákona se poskytuje na základě žádosti, ve které uchazeč doloží ministerstvu nebo příslušnému poskytovateli svoji účast v mezinárodním programu výzkumu a vývoje. Žádost obsahuje základní identifikační údaje o uchazeči, schválený projekt mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji, popřípadě jiný doklad, z něhož je zřejmá výše podílu České republiky, kterou je možné hradit z veřejných prostředků. Schválený projekt mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji je možné předložit buď v českém jazyce nebo v anglickém jazyce, popřípadě v jiném jazyce, pokud jej stanoví ministerstvo nebo příslušný poskytovatel.“

Čl. II.

Účinnost

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

ZNĚNÍ PLATNÝCH ČÁSTÍ ZÁKONA S VYZNAČENÍM NAVRHOVANÝCH ZMĚN
(navržené změny jsou vyznačeny tučně a kurzívou, návrh na zrušení je vyznačen přeškrtnutě)

§ 4

Způsoby poskytování podpory

(5) Institucionální podpora je poskytována na část mezinárodní spolupráce České republiky ve výzkumu a vývoji, v rámci které jsou na základě mezinárodních smluv ministerstvem nebo příslušným poskytovatelem³⁾ hrazeny

- a) poplatky za účast České republiky v mezinárodních programech výzkumu a vývoje,*
- b) poplatky za členství v mezinárodních organizacích, nebo*
- c) finanční podíly z prostředků České republiky na podporu projektů mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji, pokud je tento finanční podíl možno hradit z veřejných prostředků, formou dotace právnickým nebo fyzickým osobám nebo zvýšením výdajů organizačních složek na řešení projektu.*

³⁾ *Například zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.*

(2) Účelová podpora veřejné zakázky je poskytována formou dotace právnickým nebo fyzickým osobám nebo zvýšením výdajů organizačních složek, organizačních jednotek Ministerstva obrany nebo Ministerstva vnitra zabývajících se výzkumem a vývojem, tím poskytovatelem, který je jediným uživatelem výsledků.

Institucionální podpora je poskytována formou dotace právnickým osobám nebo zvýšením výdajů organizačních složek na výzkumný záměr

- a) příspěvkové organizace, veřejné výzkumné instituce a organizační složky územního samosprávného celku jejich zřizovatelem,
- b) veřejné vysoké školy podle zvláštního právního předpisu, 4) Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministerstvo"),
- c) vojenské vysoké školy Ministerstvem obrany,
- d) policejní vysoké školy Ministerstvem vnitra,
- e) právnické osoby neuvedené v písmenech a) až d) ministerstvem, nebo
- f) organizační složky České republiky ministerstvem.

(4) Institucionální podpora je poskytována formou dotace právnickým osobám nebo zvýšením výdajů organizačních složek na specifický výzkum na vysokých školách příslušnými poskytovateli.⁴⁾

(5) Institucionální podpora je poskytována na část mezinárodní spolupráce České republiky ve výzkumu a vývoji, v rámci které jsou na základě mezinárodních smluv hrazeny poplatky za účast České republiky v mezinárodních programech výzkumu a vývoje nebo poplatky za členství v mezinárodních organizacích ministerstvem nebo příslušným poskytovatelem.³⁾

(6) Na poskytování podpory se s výjimkou veřejné zakázky vztahuje zvláštní právní předpis upravující veřejnou podporu.⁵⁾

(7) ~~Náležitosti způsobu poskytování a užití podpory podle odstavců 1 až 5 včetně způsobu hrazení poplatků za účast České republiky v mezinárodních programech výzkumu a vývoje a poplatků za členství v mezinárodních organizacích upraví prováděcí právní předpis.~~

(8) Pokud poskytovatel, který je správcem kapitoly státního rozpočtu, na základě zvláštního právního předpisu 5a) sám provádí výzkum, jehož řešení je předmětem ochrany utajovaných skutečností nebo se týká obrany či bezpečnosti státu, je tento výzkum hrazen jako institucionální podpora výzkumného záměru z výdajů tohoto poskytovatele. Na poskytování této podpory se nevztahují § 4 odst. 3, § 27, 28 a § 29 odst. 4 a 5. K tomuto postupu je nutný předchozí písemný souhlas Rady pro výzkum a vývoj.

§ 7

Poskytnutí podpory

(1) Podpora musí být poskytnuta v souladu s Národní politikou výzkumu a vývoje České republiky.

(2) Účelovou podporu poskytne poskytovatel po provedení veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji podle tohoto zákona nebo na základě zadání veřejné zakázky podle zvláštního právního předpisu.²⁾

(3) Institucionální podporu na výzkumné záměry poskytne poskytovatel po zhodnocení těchto výzkumných záměrů a předchozích výsledků činnosti příjemce ve výzkumu a vývoji provedeném podle tohoto zákona.

(4) Na specifický výzkum na vysokých školách je poskytována institucionální podpora podle jejich předpokladů daných dosavadní úspěšností ve veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji, úspěšnosti při uplatnění výsledků, počtu studentů v jednotlivých typech akreditovaných studijních programů a kvalifikační struktury akademických pracovníků. Kritéria a postupy poskytování a užití podpory specifického výzkumu stanoví prováděcí právní předpis.

(5) Institucionální podpora na mezinárodní spolupráci podle § 4 odst. 5 písm. c) je poskytována na základě žádosti, kterou předloží poskytovateli uchazeč, vybraný v souladu s pravidly příslušného programu mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji. Na zveřejnění náležitostí žádosti se § 27 odst. 1 vztahuje přiměřeně.

(6) Způsob stanovení podílu podpory na uznaných nákladech stanoví prováděcí právní předpis.

§ 39

Zmocňovací ustanovení

Vláda nařízenými provede § 3 odst. 4, § 4 odst. 7, § 7 odst. 4 a 6, § 8 odst. 1 a 4, § 9 odst. 7, § 19 odst. 1, § 21 odst. 1, 4 a 5, § 22 odst. 7, § 23 odst. 3, § 27 odst. 1 a 6, § 29 odst. 2, 3 a 5, § 31 odst. 2, 3, 7, 9 a 12, § 32 odst. 1 až 4.